

ONDINE

ERKKI-SVEN TÜÜR

Peregrinus Ecstaticus
Clarinet Concerto

Noesis

Concerto for Violin, Clarinet and Orchestra

Le poids des vies non vécues

Christoffer Sundqvist
Pekka Kuusisto

Finnish Radio Symphony Orchestra
Hannu Lintu

ERKKI-SVEN TÜÜR

ERKKI-SVEN TÜÜR (b. 1959)

Peregrinus Ecstaticus (2012)

25:03

Clarinet Concerto

1	I	11:11
2	II	7:39
3	III	6:13

*Commissioned by the Finnish Radio Symphony Orchestra and Hannu Lintu
Fondation Prince Pierre de Monaco "Young Musicians Favorite Choice" Award 2015
Estonian Annual Culture Award 2014*

CHRISTOFFER SUNDQVIST, clarinet

4 **Le poids des vies non vécues (2014)**

11:41

Commissioned by the Orchestre National de Belgique

Noësis (2005)

20:37

Concerto for Violin, Clarinet and Orchestra

5	I	10:04
6	II	6:58
7	III	3:35

Commissioned by the Detroit Symphony Orchestra and the Philharmonia Orchestra

PEKKA KUUSISTO, violin

CHRISTOFFER SUNDQVIST, clarinet

FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA

HANNU LINTU, conductor

The music of Erkki-Sven Tüür interacts with the world in more than one way. On the one hand, the composer opposes superficiality and 'flatness' and the fragmented nature of contemporary culture, as he has said on several occasions. On the other hand, he wishes to distance himself from the postmodernist quoting culture, in which the idea of the artwork as an autonomous object seems to have been abandoned. Tüür has said that he is interested in creating large-scale structures that show formal integrity and completeness, but this does not mean a return to the classical style. Moreover, the sort of postmodernist nostalgia that manifests itself in the obsessive recycling of historical styles with quite obvious commercial goals is quite alien to him.

Tüür may rather be regarded as a modern symphonist following the Beethovenian tradition. As a representative of that tradition, Tüür had to find a balance between the individual and the universal. When starting his career, Tüür was not interested in developing a kind of hermetic high style, lacking the ability to communicate the audience. At the same time, he distanced himself from stylistic pluralism, an 'everything goes' attitude. In his search for a path between the two extremes, Tüür arrived at the concept of meta-style in the early 1990s. In this concept, concrete historical styles were replaced with more generalised ways of musical thinking, e.g. modality and serialism. Modes usually referred to the stylistic influences of Gregorian chant, musical minimalism and progressive rock, whereas serialism mostly evoked the tradition of the avant-garde. The goal, however, was not to express different approaches, but rather to create transitions between them. In 2003, Tüür developed the vectorial method, in which all material whatever its stylistic connotations was derived from a code, a simple series of numbers that could be converted into musical lines or 'vectors', hence the name of the method. As an expression of holistic thinking capable of covering the world in all its diversity through applying a single code, the vectorial method in a sense marked the endpoint of the journey that began as a search for balance between the individual and the universal. Cleansed of its direct historical connotations, the musical material in the music of Tüür manifests itself in three main states (or conditions). These states may be equated with the gaseous, liquid and solid states of matter, as they display different types of musical inertia. The 'gaseous' state manifests itself mostly in irregular changes in timbre and dynamics. Due to the lack of regular metre and clear formal divisions, the musical 'time' of such state can be referred to as continuous. The 'liquid' state is based on an unfolding of a melodic voice (or simultaneous melodic voices) displaying a rotational and thus periodic structure. Even without a clear sense of metre, the periodic phrases create an impression of a slow-paced tempo, which

allows this state to be perceived as 'slow musical time'. The 'solid' state usually features a rhythmic consolidation of voices and a relatively fast tempo, thus 'quick musical time'.

In the actual music, however, the three states rarely occur in their pure form but instead are in constant transformation. A state may turn into another or form a symbiosis with another. The musical states and their characteristic configurations may be identified with musical topoi, and thus with classical symphonic forms. For example, 'quick time' may be associated with a dance movement of a sonata cycle, i.e. a minuet or scherzo. In the final section of a work it may also function as a fast-paced finale. Similarly, a unit in 'slow time' equates with a slow movement or the lyrical second subject of a sonata exposition. In addition, states that show a strong transformation tendency reflect the dialectic nature of a dramatic opening movement.

Tüür has said that he usually begins with an atomic idea that then undergoes several transformations in the process that ultimately forms the musical structure of a work. As such, the atomic idea may be compared to the seed from which a plant grows. This, in its turn, allows to relate the form of his oeuvre to the organic ideas advocated by many composers of the 19th and early 20th centuries. Indeed, there is a strong continuity in musical unfolding in the works of Tüür. This continuity, in its turn, is achieved through 'energy conversion'. The musical 'energy' may be understood as the activity of a musical element or parameter – rhythm, register, dynamics, etc. When, for example, a decelerating rhythm is accompanied by increasing dynamics, one can have an impression of the energy of rhythm being converted into the energy of dynamics. By doing this, Tüür creates an illusion of musical inertia, thus ensuring the coherence of musical narrative in a context that otherwise include no traditional motivic-thematic relationships. All this makes Tüür's approach relatively close to that of other of his Nordic contemporaries, such as Esa-Pekka Salonen and Magnus Lindberg.

The clarinet concerto ***Peregrinus Ecstaticus*** features the idea of transcendence. The work displays two types of organisation of its material. The first type shows short and quick motifs in the solo clarinet accompanied by a growth in the density of orchestral sounds. The second type features micro-interval motions on the clarinet against a background of orchestral pedal points. Whereas the first type may be related to the pilgrimage as an outer journey characterised by aspirations and expansive development, the second type reveals its inner side: meditation and reflection. Two poles alternate, and the return of each usually marks an arrival at a higher level of form (the idea of transcendence!):

for example, the fast-slow-fast pattern of the first movement is extended over the whole work, which displays similar ternary design.

Le poids des vies non vécues is quite different from the other works on this CD. It does not have a cyclic form nor contain contrasting material like the two concertos; it is an instrumental elegy, a small requiem for those whose lives have been disrupted. The topos of the work is expressed through continuous descending cascades on the strings, evoking the Baroque rhetoric of a lament.

The title of the double concerto ***Noēsis*** for clarinet, violin and orchestra may refer to cognition, mind, reason or intellect – in short, a human faculty that makes understanding possible. The concerto might therefore metaphorically depict a mental process that ultimately leads to a realisation. The work follows the classical three-movement structure where a dramatic first movement is followed by a slow movement and a fast-paced finale, all movements played *attacca*. At the beginning, the work features ascending and descending passages played by the solo instruments: the clarinet fills the space from bottom to top, and the violin fills it from top to bottom. The ascending and descending gestures of the solo instruments constitute the structural poles of the work as if portraying the two ways through which one can reach an understanding (*noēsis*): the deductive and the inductive approaches. As the music unfolds, the two soloists begin to interact, moving closer to each other and ultimately finding unity in the finale.

Kerri Kotta

CHRISTOFFER SUNDQVIST

Christoffer Sundqvist began his clarinet studies with Bernhard Nylund at the Pietarsaari Conservatory. He completed his diploma examination with Anna-Maija Korsimaa at the Sibelius Academy in 2002 and went on to study with Professor François Benda at the Basel Music Academy. He has also attended masterclasses given by Hans Rudolf Stalder, Guy Deplus, Charles Neidich and Ronald van Spaendonck, and he has studied chamber music with a number of distinguished musicians. He won shared first prize at the Crusell Clarinet Competition in 2002. He has also received the Pro Musica medal.

In recent years Sundqvist has appeared as soloist with nearly every Finnish orchestra. His foreign appearances include those with BBC Symphony Orchestra, Gothenburg Symphony Orchestra, Sinfonieorchester Basel and the St Christopher Chamber Orchestra in Lithuania. He has worked with conductors such as Jukka-Pekka Saraste, John Storgårds, Sakari Oramo, Okko Kamu, Juha Kangas and Hannu Lintu. Sundqvist is a regular guest in European festivals and has appeared in Warsaw Autumn, Fürstensaal Classix in Kempten, Märzmusik in Berlin and West Cork festival among others.

Sundqvist is an active chamber musician, being a founding member of the Arktinen hysteria ('Arctic hysteria') wind quintet and a member of the Plus Ensemble based in Turku. He has also appeared in Finland and abroad with the Danel Quartet, Kodály Quartet, the New Helsinki Quartet, the Tempera Quartet, Bella Davidovich, Dmitri Sitkovetsky, Herve Joulain, Niek de Groot, Pekka Kuusisto, Sakari Oramo, Paavali Jumppanen and Philippe Graffin. Since 2013 Sundqvist has been the artistic leader of Jakobstads Sinfonietta and Rusk festival.

Christoffer Sundqvist has given the world premieres of Clarinet Concertos by Markus Fagerudd and Sebastian Fagerlund. Together with Tommi Aalto he has also premiered the Double Concerto for Clarinet and Viola by Aulis Sallinen. With his chamber music ensembles, he has premiered numerous new Finnish works by P.H. Nordgren, Sampo Haapamäki, Atso Almila and others. Sundqvist is an active partner to Sebastian Fagerlund. Besides the Clarinet concerto he has premiered a Trio and a Sonata from Fagerlund.

Recent recordings include the Clarinet Concerto from Fagerlund with Gothenburg Symphony Orchestra which has claimed international recognition and an EMMA

award in Finland, a recording of concertos by Peter Eötvös and Aulis Sallinen, as well as a recording of Jukka Tiensuu's works with Plus Ensemble. The recording with Plus Ensemble also received the classical EMMA award.

Sundqvist has played principal clarinet with the Finnish Radio Symphony Orchestra since 2005. He teaches clarinet at the Sibelius Academy and gives master courses on regular basis.

PEKKA KUUSISTO

Violinist **Pekka Kuusisto** is internationally renowned both as soloist and director and is recognised for his fresh approach to the repertoire. Kuusisto performs with major orchestras across the world, including the Seattle, Cincinnati, Toronto, Finnish Radio, BBC, City of Birmingham and Bamberg Symphony orchestras, National Symphony Orchestra in Washington, Los Angeles, Royal Stockholm and Oslo Philharmonic orchestras, Minnesota Orchestra, Scottish and Mahler Chamber orchestras, Philharmonia Orchestra and the Chamber Orchestra of Europe. He has also appeared at the London BBC Proms and the Edinburgh International Festival.

Widely recognised for his directing work, he is Artistic Director of ACO Collective, Artistic Partner with Saint Paul Chamber Orchestra and Artistic Best Friend with The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. A keen chamber musician, Kuusisto makes high-profile appearances at venues such as London's Wigmore Hall, Amsterdam's Concertgebouw and Carnegie Hall.

An advocate of new music, Kuusisto collaborates frequently with composers such as Nico Muhly, Daniel Bjarnason, Thomas Adès and Anders Hillborg. Artistic Director of the award-winning and innovative 'Our Festival' in Finland, Kuusisto is an improviser, electronic musician and folk fiddler and engages with people across the artistic spectrum, including neurologist Erik Scherder, jazz-trumpeter Arve Henriksen, juggler Jay Gilligan and photographer Maija Tammi.

Kuusisto has recorded extensively for Ondine, featuring repertoire by Sibelius, Mozart, Bach and Vivaldi. His most recent releases include a directed performance of Lindberg's Violin Concerto (ODE 1175-2) and the complete works for violin and piano by Einojuhani Rautavaara with Paavali Jumppanen (ODE 1177-2). He has also released Nico Muhly's Drones and Violin (Bedroom Community), a work written for Kuusisto and performed with the composer. Following his world premiere performance of Sebastian Fagerlund's Violin Concerto, he released a recording of the work with Finnish Radio Symphony Orchestra (BIS), to widespread critical acclaim.

The Finnish Radio Symphony Orchestra (FRSO) is the orchestra of the Finnish Broadcasting Company (Yle). Its mission is to produce and promote Finnish musical culture. Its Chief Conductor as of autumn 2013 is Hannu Lintu, following a season

(2012/2013) as the orchestra's Principal Guest Conductor. The FRSO has two Honorary Conductors: Jukka-Pekka Saraste and Sakari Oramo.

The Radio Orchestra of ten players founded in 1927 grew to symphony orchestra strength in the 1960s. Its previous Chief Conductors have been Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste and Sakari Oramo.

The latest contemporary music is a major item in the repertoire of the FRSO, which each year premieres a number of Yle commissions. Another of the orchestra's tasks is to record all Finnish orchestral music for the Yle archive.

The FRSO has recorded works by Eötvös, Nielsen, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen, Kokkonen, Ligeti, Messiaen, Berio, Sibelius and others, and the debut disc of the opera *Aslak Hetta* by Armas Launis (ODE 1050-2D). Its discs have reaped some major distinctions, such as the BBC Music Magazine Award and the Académie Charles Cros Award. The disc of the Sibelius and Lindberg Violin Concertos (Sony BMG) with Lisa Batiashvili as the soloist received the MIDEM Classical Award in 2008, in which year the New York Times chose the other Lindberg disc (ODE 1124-2) among its best Recordings of the Year.

The FRSO regularly tours to all parts of the world. All the FRSO concerts both in Finland and abroad are broadcast, usually live, on Yle Radio 1. They can also be heard and watched with excellent live stream quality on the FRSO website.

www.yle.fi/rso

Chief Conductor of the Finnish Radio Symphony Orchestra since August 2013, **Hannu Lintu** previously held the positions of Artistic Director and Chief Conductor of the Tampere Philharmonic Orchestra, Principal Guest Conductor with the RTÉ National Symphony Orchestra and Artistic Director of the Helsingborg Symphony and Turku Philharmonic orchestras.

Lintu's most recent appearances include with Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Staatsorchester Stuttgart, Radio-Symphonieorchester Wien, Luzerner Sinfonieorchester, Orquesta Sinfónica de Galicia, St Louis Symphony, Toronto Symphony, Baltimore Symphony and Detroit Symphony orchestras. Recent engagements have included the The Cleveland and Gulbenkian orchestras, the Orchestre de Chambre de Lausanne, Orchestra Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi, and the BBC Scottish Symphony, Iceland Symphony and Seoul Philharmonic orchestras. In 2015 he conducted a complete cycle of Sibelius' symphonies in Tokyo with the Finnish Radio Symphony Orchestra and the New Japan Philharmonic, and toured Austria in January 2016 with violinist Leila Josefowicz and the Finnish RSO. Lintu returns to Savonlinna Opera Festival in July 2017 to conduct Sallinen's Kullervo, and in May 2017 he conducts Sibelius' Kullervo in a special project with Finnish National Opera and Ballet with director and choreographer Tero Saarinen. Previous productions with Finnish National Opera have included Parsifal, Carmen, Sallinen's King Lear, and Wagner's Tristan und Isolde in spring 2016. Lintu has also worked with Tampere Opera and Estonian National Opera.

Hannu Lintu's recent recordings for Ondine feature Prokofiev Piano Concertos with Olli Mustonen, recordings of Mahler's 1st symphony, a selection of works by Magnus Lindberg, and Messiaen's Turangalila Symphony with Angela Hewitt and Valerie Hartmann-Claverie. Lintu has received several accolades for his recordings, including a 2011 Grammy nomination for Best Opera CD plus Gramophone Award nominations for his recordings of Enescu's Symphony No. 2 with the Tampere Philharmonic Orchestra.

www.hannulintu.fi

Erkki-Sven Tüürin musiikki on vuorovaikutuksessa maailman kanssa monin eri tavoin. Toisaalta hän vierastaa pinnallisuutta ja latteutta sekä nykykulttuurin sirpaleisuutta, kuten hän on useaan otteeseen todennut; mutta toisaalta hän haluaa myös etäännyttää itsensä postmodernistisesta sitaattikulttuurista, jossa ajatus taideteoksesta autonomisena objektina näyttää olevan kokonaan hylätty. Tüür on sanonut, että hän haluaa luoda suurmuotoja, jotka ovat muodoltaan ehjiä ja täydellisiä, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita paluuta klassiseen tyyliin. Hän ei myöskään koe lainkaan omakseen postmodernia menneisyyden kaipuuta, jossa historiallisia tyyliä kierrätetään pakonomaisesti ja selkeästi kaupallisista motiveista.

Tüürin voi pikemminkin pitää Beethovenin perinnettä jatkavana modernina sinfonikkona, mikä edellyttää tasapainon löytämistä yksilöllisten ja universaalien piirteiden välillä. Uransa alussa Tüür ei halunnut kehittää korkealentoista tyyliä, joka ei kommunikoi lainkaan yleisön kanssa, mutta hän ei myöskään halunnut mennä mukaan tyylien moninaisuuteen, jossa "kaikki käy". Etsiessään keskitietä näiden ääripäiden välillä Tüür kehitti "meta-tyylin" käsitteen 1990-luvun alkupuolella. Tämä tarkoitti, että todellisten historiallisten tyylien sijaan hän keskittyi yleisempiin musiikin järjestämisen tapoihin kuten moodeihin ja sarjallisuuteen. Moodit viittasivat usein gregoriaaniseen kirkkolauluun, minimalismiin ja progressiiviseen rock-musiikkiin, kun taas sarjallisuus liittyy modernismin perinteeseen. Hänen tarkoituksenaan ei kuitenkaan ollut käyttää eri tekniikoita toisistaan erillään vaan luoda siirtymiä niiden välille. Vuonna 2003 Tüür kehitti vektorimenetelmän, jossa musiikin kaikki materiaali tyyliyhteisyydestään riippumatta perustuu yhteen koodiin – numerosarjaan, josta voidaan johtaa musiikin linjoja eli vektoreita, siitä siis menetelmän nimi. Vektorimenetelmä on kokonaisvaltainen tekniikka, jolla pystyy kuvaamaan koko maailman moninaisuuden yhdellä koodilla, ja näin ollen se edustaa yksilöllisen ja universaalisen välistä tasapainoa etsivän prosessin päätepidettä.

Suorista historiallisista viittauksista puhdistettuna musiikin materiaali ilmenee Tüürin teoksissa kolmessa eri tilassa, joita voi verrata aineen olomuotoihin – kaasumainen, nestemäinen ja kiinteä. "Kaasumaisessa" olomuodossa musiikissa on epäsäännöllisiä soinnin ja dynamiikan muutoksia. Selkeää tahtilajeja tai taiterajoja ei ole, joten tässä musiikillisesta ajasta voi pitää jatkuvana. "Nestemäisessä" olomuodossa esiin kehittyy yksi tai useampia melodialinjoja, joiden rakenne on kiertävä ja siis toisteinen. Vaikka

selkeää pulssia ei olisikaan, tekstuuria tuntuu hallitsevan hidas musiikillinen aika. "Kiinteässä" olomuodossa on rytmistä selkeyttä ja melko nopea tempo, ja musiikillinen aika on nopea.

Nämä kolme olomuotoa ilmenevät kuitenkin varsin harvoin puhtaassa muodossaan; useimmiten ne ovat jatkuvassa muutostilassa – yksi olomuoto muuttuu toiseksi tai asettuu symbioosiin toisen kanssa. Eri musiikin tilat ja niiden tyyppilliset esiintymismuodot vertautuvat musiikin tooppeihin ja sitä kautta klassisiin sinfonisiin muotoihin. Nopea musiikillinen aika esimerkiksi vertautuu sonaattimuotoisen teoksen tanssiosaan, menuettiin tai scherzoon. Teoksen viimeisessä jaksossa se voi edustaa myös nopeatempoista finaalia. Hidas musiikillinen aika taas vertautuu hitaaseen osaan tai sonaattimuodon esittelyjakson lyyriseen sivuteemaan. Voimakkaat siirtymät olomuodosta toiseen heijastavat dramaattisen ensiosan dialektista luonnetta.

Tüür on sanonut, että hän yleensä lähtee liikkeelle atominkaltaisesta ideasta, joka läpikäy useita muodonmuutoksia teoksen muotoutuessa. Tätä ideaa voi verrata kasvin siemeneen, mikä taas johtaa ajatukset useiden 1800-luvun ja 1900-luvun alun säveltäjien käsityksiin orgaanisesta kasvusta. Tüürin teoksissa onkin voimakas auki kehkeytymisen tunne. Tämä jatkuvuus syntyy eräänlaisesta energian muuntamisesta. Musiikissa "energia" voidaan ymmärtää musiikin osatekijän tai parametrin aktiivisuutena, liittyy se sitten rytmiin, rekisteriin, dynamiikkaan tai muuhun. Kun esimerkiksi rytmi hidastuu ja voimakkuus kasvaa, vaikutelmana on rytmin energian muuntuminen dynamiikan energiaksi. Tällä Tüür luo illuusion musiikin energian häviämättömyydestä, mikä taas tiivistää musiikin kerrontaa rakenteessa, jossa ei muutoin ole perinteisiä motiivi- tai teemayhtäläisyyksiä. Tässä mielessä Tüür muistuttaa pohjoismaisia kollegoitaan kuten Esa-Pekka Salosta tai Magnus Lindbergiä.

Klarinettikonsertto ***Peregrinus ecstaticus*** perustuu transendenssin ajatukseen. Sen materiaali on järjestetty kahdella eri tavalla: ensimmäisessä sooloklarinetin lyhyitä pyrähdyksiä säestää yhä tiheämpi orkesteritekstuuri, ja toisessa taas klarinetilla on mikrintervalliliikkeitä orkesterin liikkumattomien urkupisteänten yllä. Ensimmäinen materiaalityyppi liittyy pyhiinvaellukseen (johon teoksen nimi viittaa) ulkoisena matkana, jota ohjaavat pyrkimykset ja ulospäin suuntautuminen, ja toinen taas liittyy sisäisiin piirteisiin kuten mietiskelyyn ja itsetutkiskeluun. Nämä kaksi vastapoolia

vuorottelevat, ja kunkin paluu edustaa ikään kuin korkeammalle tasolle siirtymistä a.o. materiaalissa (sitä transsendenssi tarkoittaakin!). Esimerkiksi ensiosan nopea-hidas-nopea -rakenne toistuu koko teoksen tasolla.

Le poids des vies non vécues on hyvin erilainen kuin muut tämän levyn teokset. Sen muoto ei ole syklinen, eikä sen materiaalissa ole vastakohtaisia osatekijöitä kuten konsertoissa. Se on soitinelegia, pienimuotoinen sielunmessu niille, joiden elämä on hajaannuksessa. Teoksen tooppi ilmenee jatkuvina laskevinä sävelkulkuina jousissa barokin retoriikan valitusaiheiden tapaan.

Kaksoiskonsertto ***Noësis*** klarinetille, viululle ja orkesterille viittaa nimellään tietoisuuteen, mieleen, järkeen tai älyyn – siis ihmisen ominaisuuteen, joka mahdollistaa ymmärryksen. Konserton voi siis ymmärtää ajatusprosessina, joka johtaa oivallukseen. Teos noudattaa klassista kolmiosaista rakennetta, jossa dramaattista ensiosaa seuraa hidas osa ja sitten nopea finaali. Kaikki osat soitetaan ilman taukoa. Teoksen alussa soolosoittimet soittavat nousevia ja laskevia sävelkulkuja: klarinetti täyttää tilaa alhaalta ylöspäin ja viulu ylhäältä alaspäin. Soolosoitinten nousevat ja laskevat eleet muodostavat teoksen rakenteen peruspilarit, vertautuen kahteen järkeilytapaan, joilla voidaan saavuttaa ymmärrys (*noësis*): deduktiivinen ja induktiivinen päättely. Musiikin kehittyessä solistit alkavat toimia yhdessä ja lähestyä toisiaan, ja finaalissa soolo-osuudet saavuttavat yhteyden.

Kerri Kotta

(Suomenos: Jaakko Mäntyjärvi)

Christoffer Sundqvist aloitti klarinetinsoiton opintonsa Pietarsaaren konservatoriossa Bernhard Nylundin oppilaana. Vuonna 2002 hän suoritti diplomin Sibelius-Akatemiassa opettajanaan Anna-Maija Korsimaa. Sundqvist jatkoi opintojaan Baselin musiikkikorkeakoulussa professori Francois Bendan johdolla. Hän on myös osallistunut Hans Rudolf Stalderin, Guy Deplusin, Charles Neidichin sekä Ronald van Spaendonckin mestarikursseille sekä opiskellut kamarimusiikkia useiden merkittävien muusikoiden johdolla. Sundqvist voitti jaetun ensipalkinnon Crusell-klarinettilpailussa vuonna 2002 ja hänet on myös palkittu Pro Musica -mitalilla.

Viime vuosina hän on soittanut lähes kaikkien suomalaisorkestereiden solistina. Ulkomaisista solistivierailuista mainittakoon BBC Symphony Orchestra, Göteborgin sinfoniaorkesteri, Viron kansallinen sinfoniaorkesteri, Nordwestdeutsche Philharmonie, Norrköpingin Sinfoniaorkesteri, Sinfonieorchester Basel sekä liettualainen St Christopher Chamber Orchestra. Kapellimestareina ovat olleet mm. Jukka-Pekka Saraste, John Storgårds, Sakari Oramo, Okko Kamu, Juha Kangas ja Hannu Lintu. Sundqvist on vakituinen vieras eurooppalaisilla festivaaleilla. Hän on vierailut mm. Varsovan syksy-festivaalilla, Fürstensaal Classix -festivaalilla Kemptenissä, Märzmusik -festivaalilla ja West Cork -kamarimusiikkifestivaalilla Irlannissa.

Christoffer Sundqvist on aktiivinen kamarimusiikko ja mm. Arktinen hysteria -puhallinkvintetin perustajajäseniä. Toinen tärkeistä kamarimusiikkikokoonpanoista on Plus-ensemble. Sundqvist on konsertoinut Suomessa ja ulkomailla myös mm. Danelkvartetin, Kodály-kvartetin, Uusi Helsinki -kvartetin, Tempera -kvartetin, Pekka Kuusiston, Sakari Oramon, Paavali Jumppasen, Bella Davidovichin, Dmitri Sitkovetskyn, Herve Joulainin, Niek de Grootin sekä Philippe Graffin kanssa. Vuodesta 2013 lähtien Sundqvist on toiminut Jabostads Sinfoniettan taiteellisena johtajana sekä Rusk-festivaalin taiteellisena johtajana.

Christoffer Sundqvist on kantaesittänyt Markus Fagerrudin sekä Sebastian Fagerlundin klarinettikonsertot ja hän on myös kantaesittänyt yhdessä Tommi Aallon kanssa Aulis Sallisen kaksoiskonserton klarinetille ja alttoviululle. Kamarimusiikkiyhtyeidensä kanssa hän on kantaesittänyt lukuisia suomalaisia teoksia mm. P. H. Nordgrenilta, Sampo Haapamäeltä, Magnus Lindbergiltä ja Atso Almilalta. Sundqvist tekee tiivistä yhteistyötä Sebastian Fagerlundin kanssa. Yhteistyön viimeisimpiä kantaesityshedelmiä ovat klarinettikonserton lisäksi trio ja klarinettisonaatti.

Viimeisimpiä levytyksiä ovat Fagerlundin klarinettikonsertton Emma-palkittu ja laajaa kansainvälistä huomiota saanut levytys Göteborgin Sinfoniaorkesterin kanssa, Peter Eötvös ja Aulis Sallisen konserttojen levytys sekä Plus Ensemblen Jukka Tiensuun musiikkia sisältävä EMMA-palkittu levy. Vuodesta 2005 lähtien Sundqvist on ollut Radion sinfoniaorkesterin sooloklarinetisti. Sundqvist opettaa klarinetinsoittoa Sibelius-Akatemiassa sekä säännöllisesti mestarikursseilla.

Pekka Kuusisto on tullut tunnetuksi harvinaisen monipuolisena ja avarakatseisena muusikkona, joka on yhtä kotonaan niin viulukonserttojen solistina kuin vaikkapa elektronisen musiikin maailmassa. 2008 Pekka Kuusisto palkittiin Väinö Tannerin säätiön Tanner-palkinnolla. Palkitsemisen perusteluna mainittiin Kuusiston "rajojen ylittäminen, avoin ja ennakkoluuloton suhtautuminen kaikkeen hyvään musiikkiin sekä kirkas näkemys musiikista ihmisiä, kulttuureja ja kansakuntia yhdistävänä voimana". Samanlaisin perustein Kuusisto sai myös Pohjoismaisen musiikkipalkinnon 2013.

3-vuotiaana aloitettu viulunsoiton opiskelu kuljetti Kuusiston Itä-Helsingin musiikkiopistosta Sibelius-Akatemian kautta Indianan yliopistoon. Tärkeimmät opastajat olivat Géza Szilvay, Tuomas Haapanen, Miriam Fried ja Paul Biss. Vuonna 1995 Pekka Kuusisto voitti ensimmäisenä suomalaisena Jean Sibelius -viulukilpailun.

Pekka Kuusisto on ACO (Australian kamariorkesteri) Collectiven taiteellinen partneri ja aloitti samassa roolissa syksyllä 2016 myös Saint Paul Chamber Orchestrassa. Kuusiston taiteellisen työskentelyn keskiössä onkin kamarimusiikillinen yhtyesoitto kamariorkestereiden kanssa ilman varsinaista kapellimestaria. Tällaista solistin ja orkesterinjohtajan tehtävät yhdistävää työtä hän tekee vakituisten orkestereidensa lisäksi säännöllisesti myös mm. Lontoon kamariorkesterin, Mahler-kamariorkesterin, Deutsche Kammerphilharmonie Bremenin, Irlannin kamariorkesterin ja Britten Sinfonian sekä Tapiola Sinfoniettan kanssa. Vuoden 2016 aikana Pekka Kuusisto on palannut solistiksi mm. Birminghamin ja Toronton sinfoniaorkestereihin, Skotlannin kamariorkesteriin sekä Helsingin kaupunginorkesteriin ja soittanut soolokonsertteja mm. Amsterdamin Concertgebouw'ssa ja Lontoon Wigmore-salissa. Esiintyminen Lontoon Promseilla elokuussa 2016 poiki ennennäkemättömän mediahuomion paitsi Tshaikovskin viulukonsertton loistavan tulkinnan ja ylistävien arvosteluiden,

myös nettivideona levinneen ylimääräisen takia: Kuusisto soitti ja lauloi karjalaisen kansansävelmän Minun kultani kaunis on, ja sai yleisön riemukkaasti mukaan kertosäkeeseen.

Kuusisto on tehnyt menestyksestä yhteistyötä mm. nykysirkustaiteilija Jay Gilliganin, taiteilija Aamu Songin sekä tanssiteatteri Richard Alston Dance Companyn kanssa. Kuusistolla on myös joukko musiikillisia kokoonpanoja ja yhteistyötä mm. lauluyhtye Rajattoman, Don Johnson Big Bandin, Rinneradion ja yhdysvaltalaisen Salsa Duran kanssa. Säännöllisiin kamarinmusiikkipartnereihin kuuluvat mm. Anne Sofie von Otter, Bengt Forsberg, Olli Mustonen, Ismo Eskelinen ja Nicolas Altstaedt. Kuusisto tekee läheistä yhteistyötä myös monien nykysäveltäjien kanssa. Heistä mainittakoon Nico Muhly, Thomas Adès ja Sebastian Fagerlund, jonka viulukonserton Kuusisto on kantaesittänyt ja levyttänyt. Syksyllä 2015 Pekka Kuusisto nousi ensimmäistä kertaa myös suurelle teatterilavalle. Suomen kansallisteatterissa esitettiin Kristian Smedsin ohjaama TABU, johon Kuusisto sävelsi musiikin ja toimi yhtenä esiintyjistä. Teatterityölle on suunnitteilla jatkoa.

Pekka Kuusisto on Järvenpäässä toimivan Meidän festivaalin taiteellinen johtaja. Hän suunnitteli konserttisarjat myös Hämeenlinnan Verkatehtaaseen 2009-2011, sekä kamariorkesteri Avantin Suvisoiton 2011.

Radion sinfoniaorkesteri (RSO) on Yleisradion orkesteri, jonka tehtävänä on tuottaa ja edistää suomalaista musiikkikulttuuria. Hannu Lintu on orkesterin ylikapellimestari syksystä 2013 lähtien, kaudella 2012–2013 hän toimi päävierailijana. RSO:n kunniakapellimestarit ovat Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo.

Radio-orkesteri perustettiin vuonna 1927 kymmenen muusikon voimin. Sinfoniaorkesterin mittoihin se kasvoi 1960-luvulla. RSO:n ylikapellimestareita ovat olleet Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo. RSO:n ohjelmistossa on tärkeällä sijalla uusin suomalainen musiikki ja orkesteri kantaesittää vuosittain useita Yleisradion tilausteoksia. RSO:n tehtäviin kuuluu myös koko suomalaisen orkesterimusiikin taltioiminen kantanauhuille Yleisradion arkistoon.

RSO on levyttänyt mm. Eötvösin, Nielsenin, Hakolan, Lindbergin, Saariahon, Sallisen, Kaipaisen, Kokkosen, Ligetin, Messiaenin ja Berion teoksia sekä Launiksen Aslak Hetta-oopperan ensilevytyksen (ODE 1050-2D). Orkesterin levytykset ovat saaneet merkittäviä tunnustuksia, kuten BBC Music Magazine - ja Académie Charles Cros'n palkinnot. Lindbergin ja Sibeliuksen viulukonsertot sisältävä levy Lisa Batiashvilin kanssa (Sony BMG) sai MIDEM Classical Awards -palkinnon 2008. Samana vuonna New York Times valitsi Ondinelle tehdyn Lindberg-äänitteen (ODE 1124-2) yhdeksi Vuoden levyistä.

RSO tekee säännöllisesti konserttikiertueita ympäri maailmaa. RSO:n kotikanava on Yle Radio 1, joka lähettää orkesterin kaikki konsertit yleensä suorina lähetyksinä niin Suomesta kuin ulkomailtakin. RSO:n verkkosivuilla konsertteja voi kuunnella sekä katsella korkealaatuisen livekuvan kautta.

www.yle.fi/rso

Hannu Lintu aloitti Radion sinfoniaorkesterin kahdeksantena ylikapellimestarina elokuussa 2013 ja jatkaa näin jo vuosia jatkunutta menestyksestä yhteistyötä RSO:n kanssa. Ensimmäisen kerran Lintu johti RSO:ta tammikuussa 1995 nauhoittaen tunnusmusiikin Ylen uuteen musiikkiohjelmaan Amadeus. Ylikapellimestarikautensa alkaessa hän on konsertoinut RSO:n kanssa peräti 40 kertaa.

Ennen RSO:a Hannu Lintu toimi Tampere Filharmonian taiteellisena johtajana ja Helsingborgin Sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Lisäksi hän on ollut Irlannin kansallisorkesterin päävierailija. Lintu työskentelee säännöllisesti myös Avanti!-kamariorkesterin kanssa ja oli vuonna 2005 Avantin Suvisoitto -festivaalin taiteellinen johtaja. Lintu on johtanut merkittävimpien suomalaisten orkestereiden lisäksi mm. Lontoon Philharmonia -orkesteria, BBC:n Skotlannin sinfoniaorkesteria, Clevelandin, Houstonin, Minnesotan, Detroitin ja St. Louisin sinfoniaorkestereita, Leipzigin ja Kölnin radion sinfoniaorkestereita sekä Lyonin kansallisorkesteria. Lintu on viime aikoina vierailut johtamassa mm. Islannin ja Baltimoren sinfoniaorkestereita, Moskovan valtion orkesteria ja Soulin filharmonikkoja. Toukokuussa 2016 Hannu Lintu johti Suomen Kansallisoopperassa Wagnerin Tristan ja Isolden. Aiemmin Lintu on johtanut mm. Sällisen Kullervon Savonlinnan Oopperajuhlilla 2014 ja Tannhäuserin Tampereen Oopperassa 2012. Viron Kansallisoopperan kanssa hän on taltioinut Tauno Pykkäsen oopperan Mare ja hänen poikansa.

Hannu Lintu on johtanut lukuisia levytyksiä joista monet ovat saavuttaneet palkintoja kotimaassa ja ulkomailla. Grammy-ehdokkuuden Lintu sai Einojuhani Rautavaaran Kaivos-oopperan ensilevytyksestä. RSO ja Hannu Lintu ovat levyttäneet mm. Prokofjevin, Melartinin, Lindbergin, Mahlerin, Sibeliuksen, Fagerlundin, Berion ja Messiaenin musiikkia. György Ligetin viulukonserton ja orkesteriteoksia sisältävä levytys vuodelta 2013 oli Gramophone-lehden Editor's Choice helmikuussa 2014.

www.hannulintu.fi

Publisher: Edition Peters

Recordings: Helsinki Music Centre, Finland, 4/2015 (Peregrinus Ecstaticus),
5/2015 (Le poids des vies non vécues), 8/2016 (Noësis)

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Producer: Laura Heikinheimo

Recording Engineers: Anna-Kaisa Kemppi (Yle); Enno Mäemets

Final Mix and Mastering: Enno Mäemets, Editroom Oy, Helsinki

© & © 2017 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Joel Valkila

Cover: Skypixel | Dreamstime

Photos: Heikki Tuuli (Hannu Lintu), Vallo Kruuser (Erkki-Sven Tüür), Johan Folkesson-
Karlsson (Christoffer Sundqvist), Kaapo Kamu (Pekka Kuusisto)

Design: Armand Alcazar

This recording was produced with support from the Finnish Music Foundation (MES)

HANNU LINTU

ERKKI-SVEN TÜÜR (b. 1959)

1-3	Peregrinus Ecstaticus (2012) Clarinet Concerto	25:03
4	Le poids des vies non vécues (2014)	11:41
5-7	Noësis (2005) Concerto for Violin, Clarinet and Orchestra	20:37

PEKKA KUUSISTO, violin
CHRISTOFFER SUNDQVIST, clarinet

FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
HANNU LINTU, conductor

[57:43] English notes enclosed • Esittelytekstit suomeksi

© & © 2017 Ondine Oy, Helsinki
Manufactured in Germany. Unauthorised copying, hiring, lending,
public performance and broadcasting of this recording is prohibited.

www.erkkisven.com • www.yle.fi/rso • www.hannulintu.fi

